

Hvor fantasien råder frit - Kunst skabt med overraskende materialer

Undervisningsmateriale 5.-7. klasse

Kunst kan være mange forskellige ting

Og det kan man finde mange eksempler på på Museum Ovaraci. Kunst kan skabes ud af mange forskellige materialer.

Spørgsmål: Hvor mange forskellige former for kunst kan du komme på ud over et maleri?

Hvis man bruger sin fantasi, kan kunst opstå ud af næsten alt. Man kan tage en ting fra hverdagen, sætte sit eget præg på den, og så kan den blive til kunst. Så får den også en ny sammenhæng at indgå i. Hvor man før skulle bruge den til noget, kan dens eneste nye funktion måske være at stå og pynte på bordet eller hænge på væggen.

Opgave: Find en ting på skolen eller i hjemmet, som du gerne må male på eller lave om på. Se hvor hurtigt du kan forvandle denne ting fra at være en ting,

man kan bruge til noget i hverdagen – en brugsgenstand, til at være kunst.

Nu skal vi se en række eksempler på kunst fra Museum Ovaraci, der er skabt med spændende og overraskende materialer, og som er skabt ud fra en sprudlende og livlig fantasi.

Uldgarn på ostelærred – Olga Larsens billedtæpper

Olga Larsen hed kvinden, som brugte 30 år af sit liv på, hver dag når hun kom hjem fra arbejde at sætte sig og sy garnrester fast på et ostelærred.

Resultatet blev til billedtæpper, som I kan se her.

Olga Larsen: Billedtæppe 3

Spørgsmål: Hvor mange former for håndarbejde har du prøvet at arbejde med? Kan du lide at arbejde med

håndarbejde?

Uldgarn håndknyttet på ostelærred er en ret uventet og usædvanlig form for håndarbejde. Tæpperne er syet så fast, at det ligner, de er vævede. Det er utrolig hårdt og svært at gøre.

En medarbejder på museet, som er uddannet håndarbejds lærer, prøvede en dag at håndknytte blot en lillebitte firkant af et billedtæppe ved at bruge Olga Larsens metode. Det tog 70 timer. Så kan man næsten ikke forestille sig, hvor meget slid og hårdt arbejde Olga Larsen må have lagt i sine tæpper, og hvor lang tid hun har brugt på dem.

Men måske mærkede hun ikke så meget til anstrengelserne. Hun sad nemlig i sin helt egen fantasiverden, hvorfra de her billeder opstod.

Olga Larsens liv

Og man kan godt forstå, at Olga Larsen har haft brug for at drømme sig væk.

Hun blev født for lang tid siden i 1897.

Hun mistede sin far i en tidlig alder, og voksede op i fattigdom.

Som ung kvinde blev hun væltet af en hest, der trådte på hendes venstre hånd. Tommelfingeren blev ødelagt, og det førte til, at Olga Larsen helt trak sig ind i sig selv. Hun skjulte altid fingeren og ville pludselig helst være alene hele tiden.

Hun blev også set som en særting. Selv hendes bror skammede sig over hende og ville ikke kendes ved hende.

Olga havde en drøm om et landbrug, men den drøm gik aldrig i opfyldelse. Hun måtte i stedet slide som kokkepige i forskellige hjem. Men så snart hun havde fri fra arbejde, satte hun sig hjemme i sin lille lejlighed i næsten intet lys med en ødelagt finger og skabte de her billedtæpper.

Olga Larsen: Billedtæppe 13

Olga Larsen levede sine drømme ud gennem de her tæpper. Her fik fantasien frit råderum, og hun fik sit landbrug.

Normalt laver man håndarbejde efter et mønster, men Olga Larsen havde sin opskrift i fantasien.

Spørgsmål: Hvad forstår du ved fantasi?
Skriv alle de tanker ned, du forbinder med ordet.

Fanden på landet

På Olga Larsens billedtæpper er fanden kommet på landet. Fanden finder man jo normalt i helvede, men i Olga Larsens fantasiunivers er figuren på færde på landet. Man kan også finde forskellige guder på billedtæpperne.

Motiverne er sjove, skøre og fantasifulde og giver ofte ikke særlig meget mening.

Olga Larsen så nok ikke selv på tæpperne som kunst, der skulle hænge på et museum. Normalt ser man tæpper på gulve, eller man tager dem over sig, når man fryser. De har en brugsfunktion. Det har Olga Larsens tæpper ikke. De er skabt i et krydsfelt imellem håndværk og kunst.

Spørgsmål: Synes du, det er kunst?
Hvorfor / hvorfor ikke? Hvad forstår du ved ordet kunst? Hvad, synes du, er god kunst?

Fanden med krukke

Billedtæppet her hedder Fanden med krukke med honning til husmand Karl og Karla.

Olga Larsen: Billedtæppe 5

Det er ligesom Olga Larsens andre billedtæpper delt op i tre vandrette felter: Et rødt tekstfelt nederst, et billedfelt i midten og en blå himmel øverst. Beskriv billedet.

Hvad forbinder man normalt med fanden?

Hvordan er fanden her på billedtæppet?

Motivet viser en historie, en fortælling fra Olga Larsens fantasi. Hvor mon vi er? Og hvornår?

Nu har I jo tidligere lært lidt om naivisme. Kunne Olga Larsens stil kaldes

naivistisk? I så fald, hvordan?

f.eks. skrevet: hestestaldør.

Hvorfor skal husmand Karl og Karla have honning af fanden? For Olga Larsen gav det sikkert fint mening, men for os er billedtæppet kun et udsnit af en større fortælling i Olga Larsens fantasi.

Opgave: Skriv en historie ud fra billedtæppet.

De farvede felter på billedtæppet udgør et landskab. Beskriv det.

Hestefrikadeller, det hører man jo ikke så tit om. Olga Larsen blander virkelighed og fantasi i denne sjove og spøjse verden befolket af forskellige slags "fandener" på landet.

Kan I lide billedtæpperne?

Hvorfor/hvorfor ikke?

Kartofler til hestefrikadeller

Det her billedtæppe hedder, som I kan se: Islænderfanden med kartofler til hestefrikadeller.

Opgave: Mal et billede inspireret af Olga Larsens billedtæpper, delt op i tre felter; et tekstfelt, et billedfelt og himmel. Du må så selv befolke billedfeltet med lige præcis de figurer, steder og ting, din fantasi kan skabe.

Titlen på billedet kan du skrive nederst i tekstfeltet.

Olga Larsen: Billedtæppe 10

Hvad synes I om titlen, hvad tænker I?

Hvad kan man se på billedet?

Stilen er meget lige ud af landevejen. Man kan faktisk sige, at Olga Larsen skærer alt ud i pap for os. Over stalddøren står der

Skulpturer af alverdens materialer

På Museum Ovartaci kan man finde skulpturer i forskellige størrelser, former og farver. Men hvad er en skulptur?

Spørgsmål: Hvad kendetegner en skulptur? Skriv de ord ned, der dukker op i dit hoved.

sjove og uventede materialer.

En skulptur kan være meget stor og stå udenfor. Den kan også være meget lille. Den kan være lavet af træ, sten, ler, bronze eller glas. Faktisk er der næsten ingen grænser for, hvilket materiale en skulptur kan opstå ud fra.

Den kan udskæres, modelleres eller sammenføjes af forskelligartede dele.

Hvordan adskiller en skulptur sig så fra et maleri?

Det gør den bl.a. ved at være tre-dimensionel. Det betyder, at man kan bevæge sig rundt om den og se den fra flere vinkler. En skulptur kan bevæges, den kan kaste skygger, og man kan røre ved den. Derfor kan man sige, at beskueren i højere grad bliver inddraget, både visuelt og kropsligt.

Nu skal vi se på forskellige fantasifulde skulpturer lavet af forskellige materialer, som står og hænger på Museum Ovartaci.

Spin og spræl – Lone Pedersens skulpturer

Lone Pedersen er en rigtig multikunstner, der både maler malerier og laver alle mulige former for skulpturer af skøre,

Lone Pedersen: Karrusellen

Hun fik idéen til at lave karrusellen, som I kan se her, da hun fik en pose rådyrsknogler af en kok. Søjlerne i karrusellen består altså simpelthen af dyreknogler. Beskriv karrusellen.

Dyreknoglerne er ikke bearbejdede eller malet over. Det er meget tydeligt, at det er knogler. Hvilken virkning synes I, det har, at hun har brugt sådan et materiale? Minder det jer om andet, I har set?

Hvordan adskiller denne her karrusel sig fra en almindelig karrusel?

Karusellen består af visne og friske blade i bunden, rotter på loftet, og forskellige dyr slynget om knoglesøjlerne, der i toppen ender i djævl-lignende gargoyl-hoveder. Gargoyler er normalt uhyggeligt udseende figurer, der sidder på bygninger og faktisk skal beskytte mod det onde. Karrusellen har derudover dragefødder.

Med knoglerne tager Lone Pedersen udgangspunkt i, hvor livet slutter. Alligevel kalder hun karrusellen en livskarrusel. Find elementer, der peger på livet, og elementer, der peger på døden.

De seks dyr, der sidder på søjlerne er: kamæleon, løve, due, slange, hund og hest.

Kan I gætte, hvad de seks dyr symboliserer?

Når I besøger museet, kan I se, om I har ret. Symbolikken er nemlig nedskrevet ved siden af karrusellen.

Kan I komme på andre dyr, der har symboler knyttet til sig?

Rotter på loftet; har I hørt det udtryk før? Hvad betyder det?

Hvad tror I, Lone Pedersen vil fortælle med karrusellen?

Ligesom der både er elementer, der peger på liv og på død, kan man også tolke karrusellen både positivt og negativt.

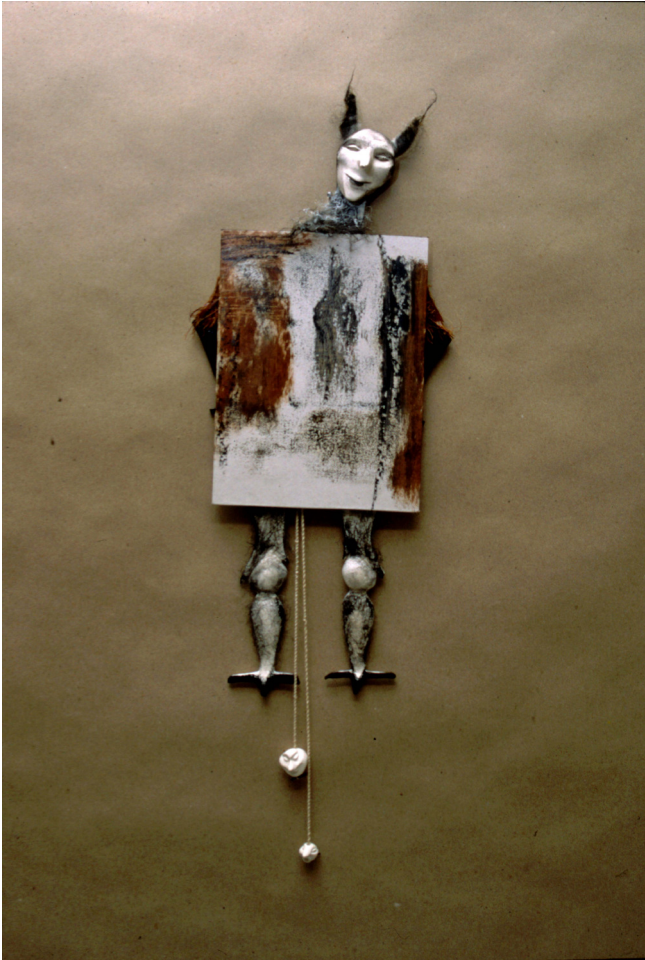
Den negative tolkning tager udgangspunkt i talemåden: at køre i ring. Hvad forstår I ved det udtryk? Og hvordan kan det forstås negativt?

Den positive tolkning tager udgangspunkt i en anden talemåde, netop: at have rotter på loftet. Lone Pedersen mener, at en vis portion galskab er det godt at have med i livet, fordi det er stik modsat alt, hvad der kan betale sig. Hvad tror I, det betyder?

Hun siger også, at op og ned og rundt i livet er mere givende end ligeud. Hvad tror I, det betyder? Er I enige?

Meningen med Lone Pedersens karrusel er ikke at underholde, men at få os til lige at tænke lidt over livet.

Opgave: Giv karrusellen et andet navn.
Skriv en lille historie inspireret af
karrusellen og din nye titel til den.

Lone Pedersen: Sprællemænd

Her kan I se et andet af Lone Pedersens
kunstværker. Det er en sprællemænd.

Lone Pedersen her lavet mange forskellige
af slagsen. Beskriv denne her.

Idéen til sprællemændene kom fra, at hun
var træt af altid at modtage kuverter med
irriterende indhold, regninger der skulle
betales for eksempel.

Med sprællemændene kunne hun skaffe
sig noget albuerum. Her ser vi altså igen,
at Lone Pedersen tager en talemåde,
ligesom rotterne på loftet, og gør den
konkret, viser den i kunsten.

Opgave: Find sammen med jeres lærer
frem til tre
ordsprog/talemåder/metaforer og skriv
dem op på tavlen. Vælg hver især ét af
dem og tegn et billede, der på én eller
anden måde viser ordenes indhold.

Hvad tænker I, når I kigger på
sprællemændene? Synes I, den er sjov,
uhyggelig, noget andet?

I modsætning til Karrusellen er
sprællemændene ikke tre-dimensionel.
Man kan ikke kigge på den fra andre
vinkler end forfra. Og den hænger på
væggen lidt ligesom et maleri. Men den
kan bevæge sig.

Når man ikke trækker i snoren, hænger
den dog helt stille, men bevægelsen
ligger alligevel i selve figuren. Den beder
om at blive sat i bevægelse.

Ligner den andre sprællemænd, I har set?

Hvad gør denne her sprællemænd til kunst og ikke legetøj? Synes I, den kan kaldes kunst? Hvorfor / hvorfor ikke?

Sprællemænden er ligesom karrusellen en ting, vi kender fra hverdagen, men Lone Pedersen giver tingene et twist. De tages ud af den legende sammenhæng, og dog ikke helt. Der er stadigvæk meget humor og leg i Lone Pedersens kunst. Men også megen alvor og eftertanke.

Opgave: Tegn din egen sprællemænd på et stykke papir. Brug fantasien, og bestem selv hvordan den skal se ud.

Multimagikeren Ovartaci

Museum Ovartaci er opkaldt efter kunstneren Ovartaci, som levede fra 1894-1985 og var indlagt på hospitalet i 56 år.

Han var virkelig det, man kan kalde en Multikunstner med stort M. Han skrev digte, malede malerier, lavede skulpturer og fantasifulde maskiner. Han byggede f.eks. en træhelikopter i fuld størrelse i 1973 og prøvede at få den op at flyve. Det lykkedes dog ikke.

Overtossen Ovartaci

Ovartaci hed i virkeligheden Louis Marcussen men kaldte sig selv Ovartaci. Han mente nemlig, at når der var en overlæge og en oversygeplejerske på hospitalet, så skulle der da også være en overtosse. Deraf kommer navnet Ovartaci.

Fotografi af Ovartaci

Og han var virkelig også en form for ”overtosse”. Han fik nemlig nogle specielle privilegier på hospitalet. Han fik eneværelse og en cykel. Og så fik han ingen medicin, selv om han var psykisk syg. Han behandlede simpelthen sig selv

gennem kunst og fik det bedre af at skabe kunst.

Spørgsmål: Hvad er det ved kunst, som kan trøste eller helbrede, tror I? Skriv jeres tanker ned på tavlen.

Mystik og forvandling

Ovartaci var meget optaget af lande som Kina, Indien og Egypten. Ordet forvandling er et nøgleord til at forstå Ovartaci og hans kunst.

Det drejer sig om forvandlinger mellem dyr og menneske og mand og kvinde. Og mellem liv og død.

Ovartaci var nemlig buddhist. Han troede på reinkarnation og sjælevandring.

Spørgsmål: Ved du lidt om buddhisme? Har du hørt ordet reinkarnation før? Ved du, hvad det betyder?

Det betyder troen på, at man har levet flere liv. Ovartaci har været sommerfugl i Andalusien, kriger i Afrika, hvor han blev spist af en tiger, og slave i Egypten, hvor han var med til at bygge én af pyramiderne.

Hans kunst viser netop de her scener, situationer og væsener fra hans tidligere

liv: Dyr, kvinder og mystiske landskaber.

Ovartacis skulpturer

Udover at male et væld af smukke malerier, lavede Ovartaci også en masse skulpturer af sjove og fantasifulde materialer: metalskulpturer, papmaché-figurer, trædukker, piber og cigaretrør osv.

Han brugte endda også sardindåser. En overgang måtte man som patient ikke få metal at arbejde med. Det problem løste Ovartaci ved at bede om at få sardiner at spise. Han tog sardindåserne og forvandlede dem til sjove skulpturer. I kan se nogle her.

Ovartaci: To skulpturer

Fælles for al Ovartacis kunst er, at kunst er mere end kunst. Han forvandler

hverdagsting til kunst og hverdagen til magi.

Ovartaci holdt af sine skulpturer, og værkerne fik en magisk betydning for ham.

Rygefantomerne

Ovartaci lavede igennem sit liv en masse cigaretrør og piber, som var vældig populære. Han stod som regel udenfor stormagasinet Salling og solgte dem for et par kroner. Mange af dem er udformet som kvinder.

Ovartaci havde i Argentina mødt en gammel, klog kineser, som fortalte ham, at det var langt bedre at ryge gennem et cigaretrør. Ovartaci blev overbevist om, at kineseren havde ret. Når han røg cigaretter uden cigaretrør, blev han trist. Det gjorde han ikke, når han røg med cigaretrør. Det vil sige, at rygefantomerne havde en magisk virkning for Ovartaci.

Beskriv rygefantomerne: Deres udseende, ansigt og krop.

Ovartaci: Fire rygefantomer

Tre af dukkerne har armene krydset foran sig. Hvad kan det betyde? Hvad ligner kvinderne?

Ovartaci havde masser af fantasi og elskede at fortælle en god historie. Selv på rygefantomernes små tynde kroppe har han fundet plads til fortællinger.

Man skal være meget dygtig og ikke mindst meget tålmodig for at sidde og dekorere så småt og med så mange detaljer. Hvilke ting kan I få øje på på kvindernes kroppe?

Rygefantomerne blev lavet af alle mulige materialer: træ, papmaché og tandpastatuber bl.a. Hvilken betydning har valget af materiale for kunstværket,

synes I?

Lone Pedersen har i øvrigt også lavet rygefantomer inspireret af Ovariaci. Dem kan I se på museet og sammenligne dem med Ovariacis.

Kan I se, at Ovariaci var meget interesseret i Kina og Asien? Hvordan?

Opgave: Ovariaci holdt rigtig meget af sine rygefantomer, gav dem navne og tog dem med sig rundt.

Tilskriv hver af kvinderne et navn og evt. en lille historie.

Ovariaci tog en hverdagsgenstand med en funktion (at ryge) og forvandlede den til noget mere: kunst, en magisk genstand med stor personlig værdi.

Synes I, det er kunst? Hvorfor/hvorfor ikke?

Opgave: Tegn dit eget rygefantom på et stykke papir. Du må selv bestemme, hvordan den skal se ud. Tegn en lille fortælling på dens krop.

Den hellige indiske hest Sinhu

Ovariaci lavede en skulptur, en figur med navnet den hellige indiske hest Sinhu

Sådan her så Ovariacis hellige indiske hest Sinhu ud. Beskriv den.

Ovariaci: Den hellige indiske hest Sinhu

Opgave: Mal en hellig indisk hest, sådan som du synes, sådan én skal se ud.

Ovartaci lavede mange af de her figurer i papmaché, og de betød rigtig meget for ham. Det kunne være ensomt at bo på et hospital, ikke at have sin frihed, sine venner og sin familie hos sig. Papmaché-dukkerne blev nærmest Ovartacis venner eller familiemedlemmer.

Han spurgte dem til råds om forskellige ting og tog dem med på cykelture.

Sinhu var hans yndlingsfigur. Den stod i et hjørne af hans værelse og var hans skytsengel. Hver aften gav han den et sødt kys. Det ville sige, at han puttede et bolsche ned i dens hoved, og så kom det ud igennem dens mund.

Han gemte alle mulige ting i Sinhus hoved. Tobak og andre ting, som personalet ikke måtte finde.

Synes I, dukken ligner en hest? Kan man se, at det er en indisk hellig hest?

Dukken er ligeså høj som et voksent menneske. Hvilket indtryk, synes I, figuren skaber?

Opgave: Vælg et dyr, et adjektiv og et land. F.eks. kat, trist og Tyskland. Foren de tre ting i en tegning: ”tysk, trist kat” og tegn det dyr, der dukker op i din fantasi.

Magi, fantasi og skabertrang

De tre ord er de ord, der bedst betegner Ovartacis kunst, og som gør den til mere end kunst.

Spørgsmål: Hvad forstår du ved ordet magi?

Ovartaci mente, at man ikke måtte give et lille barn en dukke, der havde brækket et ben. Så ville barnet nemlig selv brække et ben. Det er et eksempel på Ovartacis magiske tænkemåde og verdenssyn. Rygefantomerne og hesten Sinhu var levende, magiske væsener for Ovartaci.

Ovartaci havde nemlig også en helt utrolig evne til at fantasere. Og at forvandle fantasi til kunst. Et eksempel er, at han indbyggede en lukkemekanisme i hesten Sinhus hoved, så den kunne lukke øjnene. Grænsen mellem virkelighed og fantasi var tynd for Ovartaci. Han lod fantasien flyve, den

kunne ikke spærres inde på hospitalet.

Spørgsmål: Kender du Asger Jorn?

Asger Jorn var en meget berømt dansk maler, som var en stor fan af Ovartaci.

En dag sagde han til Ovartaci: Hvis du vil tage med mig til Paris, kan jeg gøre dig til millionær på én dag. Til det svarede Ovartaci, at han var hverken interesseret i at blive berømt eller millionær.

Ovartaci: Gudinden i Universet

Ovartaci skabte ikke kunst for at udstille, sælge og blive berømt, men fordi han simpelthen ikke kunne lade være. Han udsmykkede væggene på sit værelse og sin seng, og nærmest alt han kom i nærheden af.

Skønheden, magien og fantasien omgav ham altid, og det gør den stadigvæk.

God tur til Museum Ovartaci

Det særlige ved en skulptur er, at man kan betragte den fra flere vinkler. Det må I gøre, når I kommer på besøg på Museum Ovartaci.

Så vil I bl.a. opdage, at hesten Sinhu har et ansigt på baghovedet.

Så kan I tænke over, hvilken forskel der er på at se en skulptur i virkeligheden og på et fotografi.

God fornøjelse!